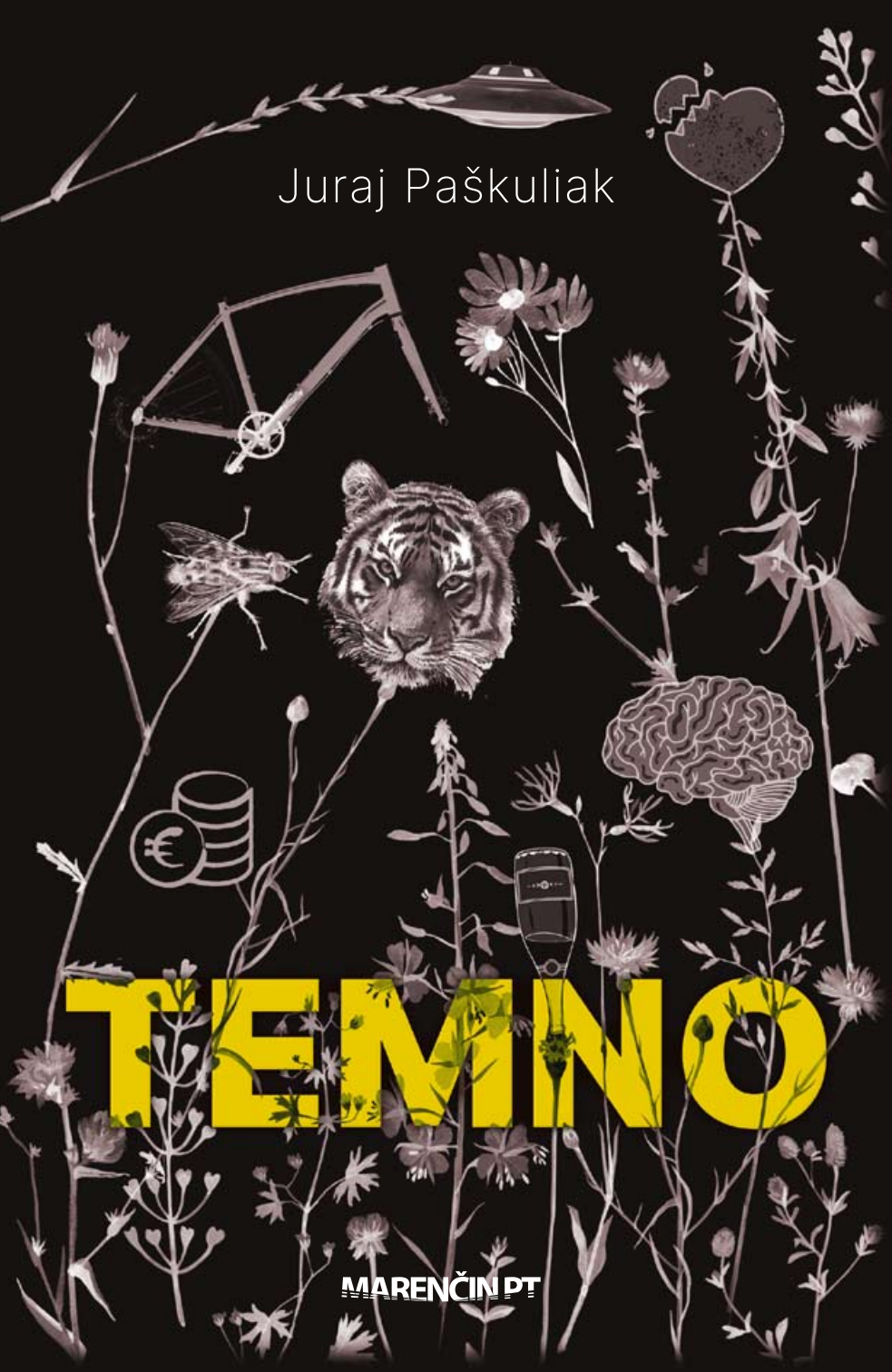

Juraj Paškuliak

TEMNO

MARENČIN PT

Juraj Paškuliak

temno

MARENČIN PT

Copyright © Juraj Paškuliak, 2025
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2025
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Marenčin Media
Layout © Marta Blehová
1080. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1113-6 (viaz.)
ISBN 978-80-569-1114-3 (ePDF)
ISBN 978-80-569-1115-0 (ePub)

Lebo ona o tom nerozhoduje

Pri písaní často premýšľam, čo za mená dávať svojim postavám. Nie je to ľahké, lebo (najmä v prípade tých negatívnych) je najlepšie použiť také, aké nik nemá. No ťažko nájsť alebo vymyslieť priezvisko, ktoré neexistuje a pritom znie prirodzene. Dilemu pri písaní tohto čriepku z pripravovaného dlhšieho cyklu som vyriešil tak, že som svojich hrdinov nazval Prostáčikovcami. Viem, že to znie dosť pejoratívne, ale pasuje to k ich mentalite. Každopádne, nech si už o tom myslíte hocičo, osoby aj dej v tomto príbehu sú vyfabulované, a akákoľvek podobnosť so skutočnosťou je iba nedorozumením alebo dielom vašej fantázie.

Bývajú štyria v malom dvojizbovom byte na rušnej ulici. Je u nich vlhko, preto celé dni vetrajú. Izby majú plné hluku a výfukových splodín. Najstarším členom rodiny je babička. Spolu s ňou tam bývajú jej syn a dcéra, a ešte dcéra jej syna. Naoko sú to príjemní ľudia, veď skoro každý sa bežne takto javí. Ich skutočnú podobu spoznáte až v neštandardných situáciách; vtedy naozaj zistíte, s kým máte do činenia. Pozitívny dojem posilňuje aj to, že sa javia byť celkom sčítaní, vcelku kultúrne rozhladení a dokážu žiť bez hádok (alebo sa aspoň zdá, že to tak je).

V skutočnosti sa pravidlá ich života podriaďujú diktátu babičkinej dcéry Maše, starej dievky, ktorá má asi štyridsať (?) rokov, ale vyzerá oveľa staršie. Má veľký zadok, dlhý červený nos a nepekné črty tváre. Jej brat sa k nim prisťahoval po tom, ako mal údajne problémy so svojou manželkou, u ktorej býval. (Ťažko povedať, ako to bolo naozaj, možno tej žene zašibávalo z jeho sestry, ktorá sa im miešala do života.) Tak si ho eskortovali aj s dcérou domov a tam ich držia zavretých. Títo súrodenci sú také rozdielne povahy, až sa nechce veriť, že majú spoločného otca. Mašin brat pôsobí veľmi krotko, ba až ako keby bol po lobotómii. Všetko je mu jedno, na nič nemá vlastný názor. Držia ho nakrátko. Musí byť ticho a poslúchať. Ale dovoľia mu fajčiť dole na dvore a občas si kúpiť pivo, takže to tam asi nemá až také zlé. Jeho dcéra má šesťnásť rokov. Rovnako ako otec, aj ona je submisívny typ. Má pokojnú vyrovnanú povahu a je veľmi pekná. Ženy ako ona sa v dospelosti často stávajú obeťami despotických mužov.

Bol u nich pečený varený

Jedného dňa k nim do domu prikvitol nový sused. Prostáčekovci sa tomu potešili. Predsa len, oni si nemôžu vyskakať. Mestečko upadá, práce v ňom niet, vedie cezeň zničená cesta, obchvat je v nedohľadne a za posledné roky tu pribudlo ohromné množstvo Cigánov z východu, ktorí kupujú lacné byty a húfne sa do nich sťahujú. Najmä z nich majú prenáramný strach, a tak sa potešili novému prišielcovi. Bol to slušný a tichý tridsať-

ročný muž. Býval tam a nik poriadne nevedel, čo vlastne robí. To vyvolávalo dohady a kadejaké fantastické teórie o tom, kto by to mohol byť a aké záhadné poslanie by u nich mohol vykonávať. Postupne si ho oŕkávali a ukázalo, sa že mladý muž je spisovateľ. Boli z toho veľmi nadšení, skamarátili sa a postupne ho k sebe začali pozývať na návštevy.

Je u nich. Rozpráva sa s Mašou, ktorá sa práve zotavuje po operácii kolena. Jej neter Agáta sedí pri nich a svojimi krásnymi jantárovými očami na neho zaľúbene hľadí. Hladká pritom v lone položené morske prasiatko, ktoré sused doniesol. Prišelec rozpráva o svojich obľúbených knihách. Ach, áno, Dostojevskij, Strýckov sen. To máme prečítané, to máme radi, povie Maša s rozžiarenou tvárou a záhadne zahmlenými očami. Má to pekne rozohrané. Spracuje si ho a potom... Amen tma. Bude si s ním robiť, čo bude chcieť.

„Dokonalý vzťah“

Maša robí iba upratovačku v paneláku. Ako som už písal na začiatku; je to stará dievka. Kedysi mala známosť, ale chlap ju nechal, keď zistil, čo je zač. Teraz dostala chuť na nového, nič netušiaceho suseda. Ten pracuje doma, je väčšinou sám, a poteší sa, ak si môže s niekým pohovoriť. Ona po ňom ide ako sup. Už sa mu stihla poťažovať, že sú štyria v malom byte a nenápadne naznačila, že by jej mohol zveriť kľúče od toho svojho, ak by potreboval nejako „pomôcť“. Vďačná téma sú jej nekonečné zdravotné problémy. Každý rok chodievala na dovolenku do Tatier,

kde sa dokaličí. Po každej operácii je jej stav horší, lebo ona, chudobná žena bez konexií, je pre lekárov nula. Pristupujú k nej ako k bezcennému kusu mäsa, ktorý je im dobrý iba na to, aby na ňom zarobili. Napríklad pri poslednom zákroku jej urobili takú anestéziu, po ktorej mala ostať deň ležať, ale oni ju poslali hneď domov, následkom čoho skolabovala. Tento tu jej občas medzi rečou (len zo slušnosti, nič s ňou nechce mať) navrhne, že by mohli ísť spolu von. Ona si vymyslí nejakú výhovorku a elegantne odmietne. Doma sa o tom potom vzrušene rozpráva s mamou! Tak to s nimi je. Stretnú sa zavše na schodoch, pokecajú si, a ak jej sused navrhne, aby si išli zajazdiť na bicykloch, ona sa vždy na niečo vyhovorí. Musí mu dať najavo, že nie on bude ten, kto bude určovať, čo budú robiť.

Katastrofa

Robila si na neho zálusk. Bola k nemu sladká ako cukor, líškala sa mu, gánila na neho uprene, tak ako gánia muži na dievčatá, keď sa im páčia. No beda, stala sa hrozná vec. On sa zaľúbil do mladej!

Vždy jej robil komplimenty a raz, keď ju stretol, premožol ostýchavosť, a oslovil ju: „Ahoj. Chcel by som ti niečo povedať. Zamiloval som sa do teba.“

„Fakt?“ vyrazila zo seba neveriacky.

„Áno,“ odvetil.

Uprene na neho pozrela. Nevydržal to, a po chvíli odvrátil pohľad do strany.

„Ale ja nie som schopná to opätovať.“

„To nevadí. Chcel som ti povedať, že ťa ľúbim, a som tu pre teba, kedykoľvek k dispozícii.“

Pozerala na neho. Jej oči sa usmievali.

„Dobre.“ A odišla.

Chápal, že o jej srdce bude musieť bojovať. A to bude možné jedine za predpokladu, že jej rodina nebude proti.

U Prostáčíkovcov prebehol nepríjemný rozhovor, ktorý začala aj skončila Maša tým, že jej neter s ním chodiť nebude, lebo ona je neukožená stará dievka, a preto využije svoju moc nad nedospelou príbuznou a znemožní im to. Babička súhlasne pokyvovala hlavou. Toľkokrát predtým sa radila s dcérou vo veci jej možného vzťahu s *ním*, a tak dúfala, že bude jej, a teraz takáto zrada! Dievča mlčalo a muselo sa podriaďiť. Jej otec ticho sedel v kúte a pozeral do počítača. Jeho názor nikoho nezaujímal.

Mal zlú predtuchu, lebo mu nedvíhala telefón. Ale potreboval mať vo veciach jasno. Keď ju stretol na schodoch, najprv s ňou prehodil pár obligátnych viet. Potom prešiel k veci:

„Zarobil som nejaké peniaze a chystám sa kúpiť druhý byt. Tento by som mohol niekomu z vás zadarmo prenajať. Mohlo by sa vám to hodiť.“ Myslel si že by to mohlo priaznivo zapôsobiť. Pomáhať si je predsa ľudské. Normálni ľudia si pomôžu, pokiaľ sa dá.

„My žiadny byt nepotrebujeme. Brat na to nemá peniaze, je nám lepšie takto,“ povedala Maša.

„Keby si zmenila názor, je k dispozícii. Ešte som chcel povedať, že keď sa mi ho podarí kúpiť, tak budem mať

voľné ruky, a mohol by som kúpiť bicykel pre Agátu. Vravela si, že ten, čo má teraz, je pre ňu veľkosťou nevhovujúci.“

„Ty jej nič nekupuj.“

„Prečo?“

„Lebo ona o tom nerozhoduje.“

„Nerozumiem, prečo by som jej nemohol pomôcť?“

„Ona je pre teba cudzí človek.“

Niekoľkokrát sa spýtal, *prečo* si neželá, aby sa s ňou mohol priateliť, no nedostal odpoveď. Rezignoval a odišiel.

Potreboval to mať definitívne vyjasnené, a preto na druhý deň išiel za babičkou.

„Dobrý deň, potreboval by som sa s vami poradiť v dôvernej veci. Zaľúbil som sa do Agáty, a aj som jej vyznal lásku. Keď som sa o tom rozprával s vašou dcérou, kategoricky odmietla, aby som s ňou čokoľvek mal. Nerozumiem tomu. Prečo?“

„Do nej vás nič nie je,“ povedala babička. „Je to pre vás cudzí človek.“

„Prečo?“

„My sme vás pokladali za jedného slušného človeka, ale odteraz...“

„Prečo nechcete, aby som bol jej priateľ?“

Nebola schopná odpovedať.

„Musíte mi povedať, aký na to máte dôvod. Ak niečo chcete, ale nie ste schopní mi povedať, z akého dôvodu, nemôžem vás pokladať za normálnych.“

„Prečo ste hovorili, že jej kúpите nejaké veci? Čo si vy myslíte, že my také niečo potrebujeme?“

„Ale toto nie je skutočný dôvod, prečo ste ma odmietli.“

„My nepotrebujeme, aby niekto z nás mal svoj byt, nám je lepšie takto.“

„Prepáčte, ale ja som to chcel preto, lebo vaša dcéra sa mi na to dávnejšie sťažovala.“

„Kedy?“

„Minulý rok. Už si na to asi nebude pamätať, lebo veci sa vyvinuli inak, ako chcela...“

V tej chvíli medzi nich vtrhla stará dievka, odsotila svoju matku a zvrieskla:

„Čo to tu táraš? Kázala som ti, že všetko máš riešiť so mnou! A keď si rozprával nejaké veci o mne pred cudzími ľuďmi, tak potom si chorý na hlavu!“ A tresla dverami.

Vec bola skončená. Ale najviac na celej katastrofe ich najedovalo to, že Maša sa mu túžila dostať do bytu, a ťahať z neho peniaze ako z vreca! A takto boli nútení sa toho všetkého zrieknuť, a pritom oni by to tak strašne chceli! Tento incident im totálne skrížil plány. Maša bola taká napaprčená, že sa jej na tvári urobila veľká čierna kožná vada, takže vyzerala ako ježibaba.

Frustrovaná stará dievka si potrebuje stále niečo dokazovať. Kríza stredného veku je sviňa. Keď bola v zoo, využila atrakciu, a pohladkala bezzubého tigra napchatého sedatívami. Teraz sa chystá na tandemový zoskok. Skočiť pripútaný o niekoho druhého musí byť úbohé,

poviete si. Ale no čo, pre ňu je to perfektný spôsob, ako si niečo dokázať.

Dospievajúce dievča pod železnou pästou neukojenej panny má smutný údel. Doma má ale tvrdú disciplínu, a každý deň cvičia, takže držanie tela má bezchybné ako baletka. Ktovie, čo s ňou majú v úmysle. Možno sa na ňu spoliehajú ako na poslednú záchranu, a pokúsia sa ju vydať za boháča. Maša sa na nej pokúša naplniť si svoje nenaplnené ambície a vydať ju za *chlapa*. Ženy ako ona sú často veľmi cieľavedomé a ich snaha je korunovaná úspechom. No pravdou je aj to, že nie vždy sa im ich plány vydaria.

„Idylka“

Prostáčíkovci pozerajú Modré z neba. Pod pootvorenými oknami hučia autá, na chodbe pred dverami huláka opilec. Zrazu zaznie rinčanie skla. Kriminalita, vlámačky, ogrcané chodby, vandalizmus. Za pár rokov tam budú mať geto. Premiér v televízii reční o širokorozchodnej. Prostáčíkovci sú dojatí. Popod okná sa preženie preťažený kamión. Ohlušujúci rev, poháre a taniere na stoloch nadskakujú ako pri zemetrasení. Veru, širokorozchodná, to potrebujeme ako soľ. Obchvatu ich mesta sa nik nedožije, lebo papaláš i všetko rozkradli, ale ich to netrápi. Oni sú nadšení pre širokorozchodnú, lebo premiér vie tak pekne rozprávať. Milujú, keď niekto, kto má charizmu, takto krásne reční. Sú na to, aby boli sprostí, aby boli okrádani a aby trpeli. Skvelá vyhliadka, stavať širokorozchodnú v štáte, kde nie sú

schopní postaviť ani len diaľnicu medzi dvoma najväčšími mestami. Alebo keď mesiáš urobil rekordný počet klikov, tak to bola bomba, z ktorej boli všetci hotoví! Milujú, keď ich môžu vodiť za nos a klamať. Táraniny a prázdne úsmevy celebrít a politikov sú náplastou na ich mizerný život.

Posledný rozhovor

Uvidel ju v meste, ako išla zo školy. Zamieril k nej.

„Ahoj. Prosím, potrebujem ti niečo povedať. Tvoja rodina mi zakázala sa s tebou stretávať, a ja to musím rešpektovať. Keby nám nebránili, chcela by si ma?“

„Hm,“ povedala a mykla plecami.

Vzdychol.

„Chystám sa odtiaľto odísť, a toto je možno poslednýkrát, čo sme sa stretli. Niečo ti poviem. Tvoja teta je zlý zatrpknutý a despotický človek. Dávaj si na ňu pozor a hneď, ako budeš môcť, sa vymaň spod jej škodlivého vplyvu. Okamžite, ako dovíšiš osemnásť, odtiaľto zmizni a odsťahuj sa niekam ďaleko. Ty si inteligentné a pekné dievča. Uchytíš sa, nájdeš si nejakého dobrého muža. A jednu vec si vry do pamäti: nesmieš dovoliť, aby sa ti miešala do súkromia. Musíš jej zabrániť, aby na teba mala akýkoľvek vplyv, lebo ti zničí všetky vzťahy, celý tvoj život. V žiadnom prípade jej nedovoľ, aby sa k tebe nasáčkovala. To sa nesmie nikdy stať. Rozumieš? Ak by si chcela, keď budeš plnoletá, môžeš prísť ku mne. Ja sa o teba postarám, a budeš mať všetko, po čom zatúžiš, aj keby si sama nepracovala.“

Záver

Ako sa to skončilo? Byt som predal za polovičnú cenu. Bohužiaľ, nemal som na výber. Nehnutelnosti v tejto lokalite sa veľmi ťažko predávali, a ja som sa ho potreboval súrne zbaviť.

Prostáčikovci tam aj naďalej bývajú, vetrajú, žijú v hlu-ku a výfukových plynach. Konflikty s problémovými susedmi a feťákmi majú nepretržite, polícia je u nich každú chvíľu. Kadekto im robí zle, lebo Maša si svojou aroganciou znepriatelila polovicu domu. Na nás každý kašle, *nik sa o nás nepostará*, vzdychne babička. Je presvedčená o tom, že je to len preto, lebo jej idol premiér sa o ich starostiach nemal ako dozvedieť, a preto im nemôže pomôcť.

Myslel som si, že ju budú po doštudovaní držať zavretú doma v pivnici, ale mýlil som sa. Ubehli roky, jednej jari som bol na horách. Mám rád skialpinizmus, rozhodol som sa využiť vynikajúce počasie, ktoré bolo toho času, a zlyžovať nejaké žľaby. Večer na chate som sa čistou náhodou zhováral s istým mužom, ktorý poznal Prostáčikovcov, a dozvedel som sa od neho, že ju chcú vydať za syna akéhosi miestneho potentáta, známeho grobiana, pijana a veľmi prefíkaného a zákerného človeka. Jeho potomok je však úplne iný. Je to neschopné a nesa-mostatné teliatko, čo má všetko od bohatých rodičov a v úrade ho držia len preto, lebo mu to vybavil otec. Okrem toho má chlapec problémy s hazardnými hrami a mal už dve autonehody. Keď mi ukázal fotku, spomenul som si. Videl som ho ešte ako študenta ísť s ňou po

ulici. O hlavu menší bol od nej a švitoril ostošest'. Vraj je ich vzťah zložitý a chlapec ju pri hádke stihol už aj udrieť. Ona ho však má rada, a verí, že keď sa vezmú, „tak ho zmení“. Či ju s ním čaká šťastná budúcnosť, nevedno.

Dobrodružstvá svetobežníkov Búdkovcov

Teta Jelka je pozoruhodná osobnosť. Vždy jej záležalo na tom, aby nadväzovala iba tie najprestížnejšie známosti. Riadila sa heslom, že ten, kto má nižšie spoločenské postavenie ako ona, je pre ňu vzduch, a každému, kto bol nad ňou, sa vtierala, a bola by snáď schopná predať aj vlastnú mater, len aby v očiach týchto ľudí postúpila. Bola ochotná bez milosti vyhodiť aj najbližšieho príbuzného, ale za nejakého cudzieho, vyššie postaveného človeka by aj život dala, len aby svojím vzťahom s ním mohla zvýšiť svoj kredit. Hoci bola iba bezvýznamnou úradníčkou pracujúcou vo verejnej správe, mohla sa chváliť tým, že pozná tých najvplyvnejších ľudí.

S manželom viackrát ročne organizovali večierky, na ktoré ich pozývali. Podarilo sa jej skamarátiť aj s jednou političkou, mimochodom, veľmi príjemnou dámou. Raz mala dokonca autonehodu, pri ktorej sa v meste zrazila s Kočnerom! Bola z toho nadšená a nasledujúceho minimálne pol roka o tom rozprávala všetkým svojim známym. Že mala tú česť nabúrať sa s ním a aký bol ten chlap fantastický.

Teta Jelka bola vždy silne autoritatívna. Keď si jej syn pred rokmi našiel partnerku, nebola ochotná ju akceptovať a on zase nebol ochotný sa jej vzdať. Konflikt medzi

nimi viedol k tomu, že sa prestali stykať a napokon ho vydedila. Roky o ňom nič poriadne nevedela. Ten žil v zahraničí, šťastne spolu so ženou a v práci sa mu skvele darilo. Raz urobila čosi ako pokus a vycestovala za ním. Mimoriadne dôležitou časťou jej cestovnej výbavy bola kamera, ktorú po celý čas nepustila z rúk a všetko ňou natáčala. Po príchode do Paríža sa ocitla v akomsi ošiali, všetko filmovala, mávala rukami aj kamerou, a takmer všetky jej zábery pozostávali z farebných šmúh, ktoré sa len zavše ako keby upokojili, takže sa dalo rozoznať, čo to je; raz priestory letiska, potom železničnej stanice, potom nejakej galérie alebo veľkého nákupného centra. Zážitok z cesty ju naplnil eufóriou. Potom po návrate domov aj spolu s návštevami presedela hodiny pred televízorom, púšťala im tie šmuhy a neúnavne vysvetľovala, čo to na nich je.

Tu treba povedať, že teta Jelka svojho syna vychovávala sama, lebo ešte ako mladá ovdovela a po druhýkrát sa vydala až na staré kolená za pána Z., s ktorým sa už niekoľko rokov predtým poznala. No aj po tom, ako sa vzali, naďalej používala priezvisko po prvom manželovi, pánovi Búdkovi. Takže kvôli jednoduchosti ich oboch, ju aj jej nového muža, budem volať Búdkovci. Na ich svadbe som mal tú česť byť, a musím povedať, že hoci na nej nebolo veľa ľudí, bola vynikajúca a noblesná. Boli tam prítomní všetci ich významní priatelia, a aj viacerí chudobní príbuzní v požičaných sakách, čo pod stolom skrývali obuté špinavé a deravé tenisky. Ja, hlboko dojatý, som pri tejto príležitosti, aj spolu s ostatnými hosťami,